

7.G

Sedmá generace – společensko-ekologický časopis **1/2023**

Tráva, kratom, psychedelika / Lisabon / Nártoun filipínský / Sociální fotografie
/ Kočka divoká / Práce s přesahem / Vývoj GMO / Boj o Lützerath / Divoká
Praha / Zelenání Tatry / Bio jak Brno / Mycelium / PIKO / Velryby / Jiří Pasz

O drogách a tak

HNUTÍ BRONTOSAURUS REGIONÁLNÍ CENTRUM PODLUŽÍ VE SPOLUPRÁCI S CZK, z.s. VÁS ZVE NA

PESTROVEČER

PROSTOR PRO SETKÁVÁNÍ

A ČAS PRO DISKUZE

28. - 30.4.2023

KD MIKULČICE

KAPELY

12:PIET

FREDY A KRASY

PANELOVÉ DISKUZE

WORKSHOPY

BLEŠÁK

DIVÁDLO

VÝSTAVY

www.pestrovec.cz

[f](#) Pozdní Zimní Pestrovec

PŘEDNÁŠKY

JEDEN SVĚT

Mezinárodní festival
dokumentárních filmů
o lidských právech

22/3-2/4 2023
po celém Česku
jedensvet.cz

pořádá
Člověk v tísní

L

LISTY

dvouměsíčník
pro kulturu a dialog

číslo
1/2023
vychází
16. února

Jiří Pelikán • Karel Skalický • Jan Rychlík • Vladimíra Dvořáková • Alena Wagnerová • Václav
Jamek • Sylva Fischerová • Marián Hatala • Ondřej
něk Müller • Lukáš Jelínek • Martin Šimsa • Jurij
Ladislav Šenkyřík • David Voda • Ferdinand Vrábe
• Andrzej Stasiuk • Patrik Eichler • Leszek Eng

Tichák • Adam Michnik • Ot
Jiří Müller • Anna Miltzová
Šabata • Jaroslav Fiala • Zuz
ková • Petr Borkovec • Miroš
• Miloš Háek • Jiří Silný •

Bůtor
talova
Šediv
Vlasta
J. Lie
Jurij
Ferdin
čikov
• Ale
Anna
dla •
• Mir
Silný
• Olg
Blank
Mrzy
Wagn
• Vě
Szost
Žák •
Szule
Jiří K
bata •
Pilát

LISTY
dvouměsíčník
pro kulturu a dialog

číslo 1/2023
Vydáno 16. února 2023
Cena 70 Kč / 5 Kč
www.listy.cz

číslo 1/2023
Vydáno 16. února 2023
Cena 70 Kč / 5 Kč
www.listy.cz

číslo 1/2023
Vydáno 16. února 2023
Cena 70 Kč / 5 Kč
www.listy.cz

www.listy.cz
informace, předplatné
bit.ly/budte_s_listy
newsletter

Bělohorský • Oto Novotný • Zdeněk Mitáček • Heda Čepelová • Václav Žák • Zdeněk Višek

15| **Psychedelika jako všestranný pomocník?**
Foto: Ester Dobiášová.

52| **Lützerath, německé Libkovic?**
Foto: Marco Molitor.

obsah

TÉMA

- 4| Žaneta Gregorová
Zelené zlato: Česko na prahu legalizace marihuany
Konopná scéna vstupuje do nové fáze, co nás v ní čeká?
- 9| Kristýna Kousalíková
Krocení kratomu
Jakou regulaci si zaslouží nový psychoaktivní hit?
- 12| Zuzana Mukumayi Filipová
Všichni jsme cvoci
S Jiřím Paszem o závislostech a destigmatizaci psychických onemocnění.
- 15| Karolína Kupková
Psychedelika jako všestranný pomocník?
Psychedelika se začínají prosazovat v terapeutické praxi.
- 18| Kristýna Čermáková
Je libo kávu, gin, anebo heroin?
Kde leží hranice mezi drogou a jen trochu jinou cigaretou?

REPORTÁŽ

- 21| Andrea Henčková
Komu patří Lisabon: miestnym, či turistom?
Lisabon je premyslená nedokonalost zavalená turizmom.

SERIÁL

- 25| Zuzana Mukumayi Filipová
Okatý skřítek i velemyš získali naději
Zooložka Milada Řeháková chrání nártouna filipínského.
- 28| Radovan Plášek
Sociální fotografie – mezi sebevyjádřením a mocí platform
Nathan Jurgenson promýšlí vztah fotografií a sociálních médií.

DROBNOHLED

- 30| Karolína Poláčková
Bio jak Brno
Odpadářským bioplynkám svítá na lepší časy.

PŘIPRAVUJEME: esoterika • folklór • Lítožnice • Chytré Lichy • koksovna • laboratorní maso • lesní zvířata • *Manifest za tmou* • a další čtení pro současnou i příští generace

- 35| Kristýna Čermáková
Schrödingerova kočka divoká
Jak se u nás vede kočce „divošce“?
- 38| Mikuláš Stoklasa
Tatrovácká cesta za zelenou energií
Slavná automobilka se chystá zmenšit svou ekostopu.
- 42| Kristýna Čermáková
Divoká planeta Praha
Prahu si oblíbili nejen turisté, ale i zvířata.
- 45| Ľuba Lacinová
Čo nového, genetickí modifikátori?
Evropská unie míří k větší benevolentnosti vůči GMO.
- 48| Ester Dobiášová
Hledá se práce s přesahem
Jak najít práci s pozitivním dopadem na společnost, přírodu i sebe samé?
- 52| Marek Soška
Lützerath, německé Libkovic?
Malá německá obec se stala hotspotem evropské diskuse o ochraně klimatu.

KULTURNÍ ZAHRAIDA

- 56| Zuzana Mukumayi Filipová
Mycelium: sága, která se vám dostane do krve
Osmidílná sci-fi sága zrcadlí dilemata soudobé civilizace.
- 57| Žaneta Gregorová
PIKO: na životech fetáků a fetaček záleží
Kniha z dílny Alarmu chce změnit pohled na drogově závislé.
- 58| Karolína Kupková
Tímhle doporučením vám zachráním život
Jak podle vědy vypadá zdravý a (téměř) věčný život?
- 60| Kristýna Kousalíková
Pachuť velryby
Tradiční lov velryb na Faerských ostrovech očima filmařů.

editorial

Vážená čtenářko, vážený čtenáři,

vítejte na první stránce 32. ročníku Sedmé generace. Nevím, jak vy, ale my jsme se konec neslavné éry Zembiše rozhodli patřičně oslavit, a proto je celé číslo prošpikováno drogami... Dobře, žerty stranou, ve skutečnosti jsme se po třinácti letech od čísla *Konoptikum země české* vydali zjistit, jak si tato „zelená“ otázka stojí dnes. Připravovaná legalizace užívání marihuany totiž přináší řadu úskalí a nezamýšlených důsledků, včetně těch ekologických. Téma jsme tentokrát rozšířili o psychedelika, která při kontrolovaném podávání prokazatelně pomáhají léčit některé pacienty rezistentní vůči klasické léčbě, a též o nový fenomén kratom, který v posledních letech zasáhl větší než malou část mladších ročníků. Doporučuju vám též poutavou zpravědu spoluauctora knihy *Normální šílenství* Jiřího Pasze, který mimo jiné říká: „Nespadnout do jakékoliv závislosti a najít zlatou střední cestu je celoživotní práce a výzva a samozřejmě neexistuje jediný konkrétní návod.“ Drogám a závislostem se věnujeme i v recenzích na knihy *Mycelium* a *PIKO*.

V čísle však najdete i všechny loňské rubriky a seriály, na našem webu pak i audioverze vybraných textů a několik dalších článků, které se do tištěné verze nevešly: fotoreportáž Ester Dobiášové *Jonáš a psilocybin*, druhou část rozhovoru s půdoznalcem Matthiasem Strahlhoferem nebo překlad otevřeného dopisu Putinovi australské filosofky Freyi Matthews.

Děkuji vám za čtenářskou přízeň a přeji nezavislé jaro.

Vit Kodr

Foto: vortexbladeless.com.

Větrník bez lopatek

Malá španělská firma Vortex Bladeless již několik let pracuje na „revolučním pojetí větrných elektráren“. Její zakladatel David Yáñez přišel s nápadem vytvořit turbínu bez lopatek, která elektřinu vyrábí kmitáním. Vycházel přitom z fyzikálního poznatku, že souvislý proud vzduchu při nárazu na překážku vytvoří vír, který překážku rozhýbe. Jím navržený válcový kužel rozkmitá proud vzduchu už při rychlosti jeden metr za sekundu, systém cívek a magnetů pak vyprodukuje energii podobně jako u klasických větrníků. Oproti nim má ale tento systém mnoho výhod. Je výrazně méně hlučný, nemění lokální klima a neohrožuje lopatkami ptactvo. Zároveň je snazší ho vyrobit i dopravit na místo, déle vydrží a nepotřebuje tolik různých součástek a údržby. Naopak dokáže vyrobit podobné množství elektrické energie, často i více, neboť není závislý na směru proudění vzduchu. Firma momentálně zkouší rozmanité prototypy a instaluje zařízení do různých míst a podmínek.

Filtr na mikroplasty

Mikroplasty lze nalézt doslova na každém místě na planetě, proto nepřekvapí, že jsou i v pitné vodě. Vědci z Ústavu pro hydrodynamiku Akademie věd ČR je při testování vody ze tří různých úpraven objevili ve všech vzorcích, tedy i v již ošetřené vodě, která jde ke spotřebitelům. Úpravnám vody po celém světě totiž chybí technologie, které by si s mikroplasty poradily. To se ale snaží změnit odborníci z vědeckého institutu Daegu Gyeongbuk v Jižní Koreji. Jejich filtr dokáže odstranit 99,9 procenta znečišťujících látek za deset vteřin a může být používán opakovaně. Institut momentálně pracuje na tom, aby mohl být filtr brzy uveden na trh, a přispěl tak k odstraňování mikroplastů ze životního prostředí.

Ministerstvo původních obyvatel

Staronový brazilský prezident Lula da Silva ukázal, že dodržuje sliby ze své volební kampaně. Vytvořil Ministerstvo původních obyvatel a pověřil ho dohledem nad jejich právy, od

kontroly procesů navrácení půdy až po dostatečnou zdravotní péči. Zároveň do jeho čela jmenoval Sôniu Guajajara, členku amazonského kmene Guajajara a vůdkyni skupiny zastupující velkou část brazilských kmenů. „Ukončíme popírání našich práv. Dnes začíná nová éra,“ sdělila Sônia médiím poté, co byla do funkce jmenována a stala se první ministryní původních obyvatel v historii Brazílie.

Zachránění nosorožci

V indickém národním parku Kaziranga, největší světové rezervaci pro nosorožce indického, nebylo za poslední rok usmrceno jediné zvíře, a to poprvé od roku 1977. Podle policie se ve spolupráci s místními ochránci podařilo včas zatknout 58 pytláků a zabránit jim tato zvířata ulovit. Dalších devět lidí bylo při nelegálním lovu zraněno či zabito. Pytláky motivuje černý trh ve východní Asii, kde se rohy nosorožců prodávají za tisíce dolarů na výrobu léků či šperků. V Kaziranze dnes žijí dvě třetiny světové populace těchto nosorožců, zhruba 2200 jedinců, v předchozích letech jich bylo každoročně zabito kolem třiceti.

Ozonová vrstva na cestě k uzdravení

Během příštích čtyřiceti let by se podle odborníků z Environmentálního programu OSN (UNEP) měla plně zotavit ozonová vrstva Země. Pokud budou státy nadále dodržovat stávající opatření, nemělo by prvním úspěchu při zvládání klimatické krize stát nic v cestě. Nejdéle bude obnova trvat v polárních oblastech, přesto ale zotavená vrstva dokáže do roku 2100 zabránit oteplení o 0,5 stupně Celsia. Vědci rovněž doufají, že tento výsledek nastolí precedens pro další řešení změny klimatu.

Šest způsobů záchrany planety

Debaty, nakolik má význam řešit svou vlastní uhlíkovou stopu, probíhají neustále a nejspíše vždy probíhat budou. Vědecký tým z univerzity v anglickém Leedsu ale stanovil šest kroků, díky nimž může každý své emise výrazně snížit. Někteří z nich navíc iniciovali vznik hnutí Take the Jump, propagující právě těchto šest „skoků“. Pro planetu tedy podle nich nejvíce uděláme, pokud budeme jíst co nejvíce rostlinné stravy, nepořídíme si více než tři nové kusy oblečení ročně a nebudeme vlastnit žádný dopravní prostředek. Pomůže také, pokud si svá elektronická zařízení ponecháme vždy minimálně sedm let a na dovolenou poletíme letadlem jen jednou za tři roky. Posledním krokem je potom vytváření tlaku na vládu, například zapojováním se do demonstrací, podepisováním peticí a podobně.

Připravila Karolína Kupková. Kontakt: kajakupkova@seznam.cz.

Chránit alespoň třicet procent Země

Zástupci více než 160 zemí světa uzavřeli na prosincové konferenci OSN v Montrealu dosud nejambicióznější dohodu o ochraně biodiverzity. Jejím hlavním cílem je zajistit do roku 2030 ochranu alespoň třiceti procent suchozemských a mořských oblastí. Nyní má nějaký systém ochrany asi sedmáct procent pevniny a deset procent moří. Signatáři se také zavázali zdvojnásobit objem investic do ochrany a obnovy živé přírody oproti současnému stavu, a naopak snížit objem škodlivých dotací a používaných pesticidů. Dohoda je však zároveň kritizována za to, že se nedostatečně věnuje řešení příčin ztráty biologické rozmanitosti.

Češi jsou s životním prostředím spokojeni

Podle průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění, který se ptal 800 lidí nad patnáct let, jsou Češi se stavem životního prostředí nejspokojenější od začátku sledování v roce 2002. Ke stavu životního prostředí v místě bydliště se pozitivně vyjádřilo 84 procent lidí, stav přírody v celé ČR potom kladně ohodnotilo 75 procent lidí. Nejvíce si obyvatelé v této oblasti cení aktivity obecních úřadů a ekologických organizací, nejhůře naopak dopadla činnost parlamentu. Naprostá většina dotazovaných pak souhlasila s tím, že dělat něco pro životní prostředí je žádoucí, přestože to stojí peníze a čas. Více než polovina oslovených ale zároveň přiznává, že pro ně osobně je nějak přispět obtížné.

Pryč s pyrotechnikou

Vědci* kyně z Akademie věd České republiky doporučují výrazně omezit, či zcela zakázat zábavní pyrotechniku. Obrovské množství nebezpečných látek, které se kvůli ohňostrojmům uvolňuje do ovzduší, přináší vážná zdravotní rizika nejen pro člověka. Chemik Petr Klusoň se například domnívá, že kdyby takový objem toxických sloučenin vypouštěl průmyslový podnik, došlo by k jeho uzavření. Až pětsetkrát

zvýšené hodnoty hořčíku, titanu, rubidia, barya nebo mědi jsou v ovzduší měřitelné ještě za několik dní, poté se dostávají do vody a půdy a vstupují do potravních řetězců. Bezpečněji se přitom dá slavit například za použití světelných show a hologramů, o čemž jsme psali v 7.G 4/2020.

Obalový bizár

Anticenu za nejbizarnější obal roku 2022 obdrželo celkem šest nesmyslných produktových obalů. Za ty vůbec nejhorší označila hlasující veřejnost banány na polystyrenovém sáčku obalené folií, krájená jablka v plastovém pytlíku a krajíce žitného chleba jednotlivě zabalené v plastu. U odborné poroty potom „zvítězila“ zmíněná jablka, taška z kukuřičného škrobu jako příklad greenwashingu a doplňky stravy v nepřiměřeně velké krabici. Cílem soutěže je upozornit na absurdní, nadměrné nebo klamavé spotřebitelské obaly, a vytvořit tak tlak na výrobce, aby za ně převzali zodpovědnost a ideálně je z trhu stáhli.

Opakující se tragédie

V Kaspickém moři uhynulo loni v prosinci zhruba 2500 kriticky ohrožených tuleňů kaspických. Těla ploutvonožců byla vyplavena poblíž Machačkaly, hlavního města ruské autonomní republiky Dagestán. Na stejném místě bylo už v roce 2020 nalezeno asi 300 mrtvých tuleňů včetně březích samic. K hromadnému úhynu tentokrát došlo pravděpodobně kvůli nedostatku kyslíku způsobenému výronem zemního plynu. Za posledních sto let se populace tuleňů kaspického snížila asi o devadesát procent, a to především kvůli nadměrnému lovu a znečištěnému moři od těžby ropy a zemního plynu.

Evropě přehořívá

Podle zprávy agentury Copernicus byl loňský celoroční průměr teplot v Evropě druhý nejvyšší v historii záznamů. Na prvním místě zatím zůstává rok 2020, dosud vůbec nejteplejší však bylo minulé evropské léto. Celosvětový loňský teplotní průměr obsadil v dosavadním žebříčku páté místo. Zpráva agentury ve shodě s dalšími podobnými výzkumy také upozorňuje, že teplota v Evropě se za posledních třicet let zvýšila více než dvakrát oproti celosvětovému průměru a že v porovnání s ostatními kontinenty stoupá nejvíce. V souvislosti s růstem teplot znamenal loňský rok pro Evropu i nejvyšší objem emisí škodlivých plynů z lesních požárů za posledních patnáct let.

Kontakt: adelafisch@seznam.cz.

Zelené zlato: Česko na prahu legalizace marihuany

Přesně před třinácti lety Sedmá generace mapovala fenomén nárůstu growshopů, počátky indoorového pěstitelství, obecnou oblibu konopí. Nejen jako rekreační drogy, ale také jako víceúčelový materiál vhodný pro zateplení, odívání a domácí léčení. Jak se od té doby vztah Čechů a Češek k marihuaně změnil?

ŽANETA GREGOROVÁ